

Вікторія КОВАЛЕНКО

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРИСУТНОСТІ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ І ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Розглянуто основні передумови доступу іноземного капіталу в банківську систему України. Визначено проблеми, що стосуються капіталізації банківської системи України. Надана характеристика перевагам і недолікам доступу іноземних банків у банківський сектор України. Доведено доцільність та ефективність діяльності банків з іноземним капіталом.

Наявність в економіці будь-якої країни значних обсягів іноземного капіталу є ознакою макроекономічної стабільності, високого рівня довіри інвесторів до її законодавчої, виконавчої влади. Насамперед це стосується не короткотермінових та спекулятивних інвестицій, а довгострокових й переважно прямих. При цьому, варто зазначити, що зменшення порівняно з минулими періодами або уповільнення темпів зростання іноземних інвестицій є прямою ознакою нестабільності та недовіри до країни.

Стратегія розвитку банківської системи має спрямовуватися на посилення можливостей банків щодо акумулювання заощаджень і перетворення їх на інвестиції. Стан банківської системи (рівень капіталізації, обсяг кредитів, відсоткова ставка, частка довгострокових кредитів, якість послуг) зумовлює кредитний потенціал банків, оптимальність розрахунків, можливості активізації фондових операцій, обсяг інвестицій.

Світовий досвід свідчить, що жодна країна не може досягти економічної стабільності в умовах ізоляції від світової економічної системи. Саме взаємопроникнення окремих національних економік через механізм іноземних інвестицій, створення

спільних транснаціональних корпорацій і становлять основу явища – глобалізація світової економіки.

Подальший розвиток банківської системи України значною мірою буде пов'язаний з глобалізаційними процесами, що відбуваються у світовій економіці. У зв'язку з цим дослідження проблеми доступу іноземного капіталу в банківську систему України, його вплив на підвищення рівня капіталізації набуває особливої актуальності.

Прихильники політики притоку іноземного капіталу вважають, що присутність іноземних банків буде позитивним фактором для розвитку банківської системи, оскільки підвищить рівень конкуренції, забезпечить надходження інвестицій, поліпшить обслуговування економіки України.

Прихід іноземних банків у фінансово-банківську систему України розпочався у 1994 р. Лише за один рік було відкрито 12 банків з іноземними коштами. До 2000 р. їхня кількість зросла до 30, а у 2001 р. стрімко зменшилася на третину, у ситуації зростання ВВП країни і банки отримали можливість розвиватися, кредитуючи реальну економіку [8, 86]. Через звуження ринку державних цінних паперів, зниження

рівня інфляції і зменшення доходності банківських операцій іноземні інвестори надали перевагу виходу з ринку попри переорієнтації на інвестиційні кредити.

Проблемі приходу іноземного капіталу в банківську систему України приділяють увагу багато вітчизняних економістів та практиків: О. Балануца [1], О. Барановський [3], О. Кіреєв [6], В. Міщенко, Р. Набок [11], С. Моїсєєв [12], А. Росинський [16] та інші. Проте результати впливу іноземних банків на українську економіку і банківську систему недостатньо досліджені, тому доцільно продовжувати наукові та практичні пошуки у цьому напрямку.

Метою статті є дослідження припливу іноземного капіталу у вітчизняну банківську систему, вивчення позитивних та негативних наслідків цього явища, формулювання пропозицій щодо забезпечення фінансової безпеки вітчизняних банків відповідно до функціонування банків з іноземним капіталом.

Згідно із Законом України "Про банки і банківську діяльність", банк з іноземним капіталом – це банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному нерезиденту, перевищує 10 відсотків. Для створення банку з іноземним капіталом його засновники зобов'язані отримати попередній дозвіл Національного банку України [15].

Треба зазначити, що банківська система України сьогодні повністю відкрита для іноземного капіталу. Чинне законодавство дає можливість створювати в Україні банки із 100% іноземним капіталом, але з обов'язковою вимогою – це мають бути дочірні банки, що діють у правовому полі України. Створення ж філій іноземних банків, які не є самостійними юридичними особами, а лише структурними підрозділами головних банків, які знаходяться за кордоном, і діяльність яких регулюється іноземним законодавством, може підірвати фінансову безпеку банківської системи.

Географічна експансія та консолідація банків вийшли далеко за межі окремих країн і охопили весь світ. Банки стають потужними фінансовими конгломератами, які є новим типом трансформованих, сфокусованих і регенерованих універсальних банків.

В останні роки банківський сектор України зіткнувся з низкою проблем, однією з яких є неспроможність українських банківських установ конкурувати з іноземними, частка яких на вітчизняному ринку постійно зростає. Також таке становище поглиблюють процеси глобалізації, які здійснюють безпосередній вплив на банківську систему України.

Фінансова криза на міжнародному ринку й економічна нестабільність в Україні визначили для банківських установ нове операційне середовище. Довгострокові інвестиції користуються серед населення меншим попитом, що негативно впливає на економічну діяльність підприємств. Наслідком цього може бути зростання простроченої заборгованості у кредитному портфелі банків. Варто враховувати і той факт, що робота з простроченою заборгованістю вимагає від банків нових методів і прийомів, які повинна включати фінансова безпека. Можливості позик на зовнішніх ринках у банків на сьогодні не достатні. Зростає процента вартість позик, Національний банк України стримує ліквідність гривні, що призводить до підвищення процентних ставок на міжбанківському ринку. У зазначеній ситуації рівень фінансової безпеки банківської системи визначається здатністю локалізувати вплив загроз, серед яких є визначення умов і ефективність функціонування банків з іноземним капіталом (табл. 1).

Банківський капітал є важливою складовою фінансового капіталу. Від банківського капіталу здебільшого залежить подальший поступ економіки України, її інтеграція у світову спільноту. Основою для

Загрози фінансовій безпеці банківських установ*

Зовнішні загрози (макрорівень)	Внутрішні загрози (мікрорівень)
<p>1. Глобальні банківські кризи. Причини виникнення: фінансова глобалізація; зменшення обсягів виробництва, погіршення платоспроможності підприємств-позичальників; надмірна кредитна експансія під час тривалого економічного підйому; вплив інфляції на банківський сектор; різке коливання товарних цін, цін на фінансові активи процентних ставок; вплив зовнішньоекономічних чинників [7, 18–22].</p>	<p>1. Недосконалість організації системи фінансового менеджменту в банку: некваліфіковане управління; помилки в стратегічному плануванні та прогнозуванні банківської діяльності; не достовірна оцінка прибутковості діяльності банку та капіталу банку і визначення джерел поповнення власного капіталу; виникнення конфлікту інтересів між акціонерами; значне вкладення коштів в основні засоби; не обґрунтовані високі виплати дивідендів чи повернення банком коштів, залучених на умовах субординованого боргу [17].</p>
<p>2. Механізм використання монетарних інструментів: рівень обов'язкового резервування, обсяги рефінансування НБУ, процентна політика, політика курсоутворення, система управління золотовалютними резервами.</p>	<p>2. Недосконалість організації проведення основних банківських операцій: – кредитний процес: частка прострочених відсотків і пролонгованих кредитів у кредитному портфелі; недостовірна інформація про позичальників; недосконала оцінка кредитного ризику; – цінні папери: необачлива політика, пов'язана з недостатньо прорахованою підпискою на цінні папери; вкладення коштів в неефективні проекти; використання фальшивих векселів, цінних паперів і гарантійних листів.</p>
<p>3. Недосконалість банківського нагляду та регулювання: наявність економічних нормативів, що регламентують банківську діяльність, їх обґрунтованості й безумовного дотримання; застосування вимог до капіталу банків; система заходів попереднього реагування на проблеми банків та застосування пруденційних заходів впливу.</p>	<p>3. Недотримання ліквідності банківської установи: нераціональна структура підрозділів, що займаються проведенням активних операцій, неврахування внутрішніми положеннями та процедурами у визначенні якості активів усіх особливостей, що притаманні проведенню операцій; не раціональна структура активів; дисбаланс між залученням і розміщенням коштів [19].</p>
<p>4. Не забезпечення фінансової стійкості банків відповідно до довіри до банківської системи та грошової системи і купівельної спроможності національної валюти.</p>	<p>4. Відсутність висококваліфікованого та чесного кадрового потенціалу банку: розтрата коштів банківськими службовцями; незаконне привласнення доходу; маніпуляції з витратами; зловживання реальними активами банку чи клієнта; дії, що виходять за межі повноважень управлінського персоналу банку; підrobка документів або внесення до них фіктивних даних, незаконні бухгалтерські записи.</p>
<p>5. Конкурентне середовище в банківській сфері: методи, що застосовуються в конкурентній боротьбі, проблема присутності іноземного банківського капіталу [9].</p>	<p>5. Слабкість маркетингової політики банку: відсутність ретельного аналізу ситуації на фінансовому ринку; невміння обирати партнерів; неефективна рекламна політика просування банківських продуктів на ринок банківських послуг.</p>
<p>6. Система запобігання та протидії відмиванню доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансування тероризму [18].</p>	<p>6. Неефективна система фінансового моніторингу в банку: відсутність відповідального працівника, внутрішніх правил та програм проведення фінансового моніторингу, необґрунтована політика “Знай свого клієнта” [10].</p>
<p>7. Нестійкість податкової, кредитної та страхової політики.</p>	<p>7. Наявність каналів витоку інформації з банку: недостатні або невідповідні потребам банку інформаційні системи; відсутність надійної інформаційної мережі.</p>
<p>8. Неприятливі макроекономічні умови: загальноєкономічна ситуація в країні та регіонах.</p>	<p>8. Проблеми, пов'язані з ринковими ризиками: неочікувана загроза валютного, процентного та інших ризиків; неглибоке розуміння працівниками банку природи системних ризиків.</p>

* Складено автором.

зміцнення банківської системи України, підвищення її надійності та стійкості до криз є достатній рівень капіталізації. Для того, щоб розглянути сучасний стан розвитку банківського капіталу в Україні, варто проаналізувати динаміку основних показників, що характеризують власний капітал, активи та зобов'язання комерційних банків і визначення рівня капіталізації банків.

До 2007 р. простежується позитивна динаміка основних показників банківської діяльності, зокрема, темпів зростання власного банківського капіталу, активів та зобов'язань банків (рис. 1).

Як свідчать дані рис. 1, кризові явища в банківській системі, які відбулися у другій половині 2008 р., відобразилися на рівні зростання капіталу банків і зобов'язань, які станом на 01.01.2010 р. мають темпи зниження.

У 2009 р. завершена діагностика фінансових установ, метою якої було визначення потреб банківського сектора у додатковому капіталі. У зазначений період спостерігалася лібералізація вимог до якості капіталу, що дало можливість банкам враховувати у

капіталі внески акціонерів ще до часу їх реєстрації, а також включати субординований борг в іноземній валюті.

Станом на початок 2010 р. регулятивний капітал банківської системи склав 135,80 млрд. грн. (станом на 01.01.2009 р. – 127,07 млрд. грн.). Балансовий капітал у 2009 р. зменшився на 4,09 млрд. грн., оскільки збільшення статутних фондів (на 36,74 млрд. грн.) значною мірою було невільовано збитками банківського сектора (38,45 млрд. грн. за 2009 р.) та уцінкою фінансових інструментів. На початок 2010 р. у восьми банках власний капітал мав від'ємне значення (у семи з них діяла тимчасова адміністрація: БІГ “Енергія”, ІНПРОМБАНК, ІПОБАНК, “Дністер”, “Столиця”, ТРАНСБАНК, “АРМА”) [5].

Слід зазначити, що впродовж останніх років спостерігається тенденція до зростання частки іноземного капіталу, зокрема російського, в сукупному банківському капіталі України. На банки зі 100-відсотковою участю іноземного капіталу припадає незначна частина сукупного статутного капі-

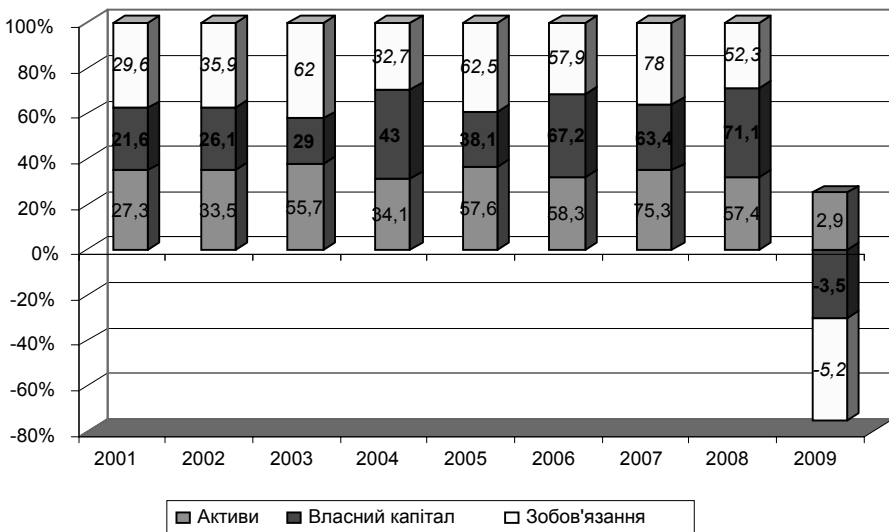

Рис. 1. Темпи приросту активів, капіталу та зобов'язань банків України у 2001–2009 рр.*

* Складено на основі: [5].

ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР

талу й активів банківської системи України, що становить 35,8% від усього банківського капіталу. За даними НБУ, станом на 01.01.2010 р., на території України зареєстровано 187 комерційних банків. Серед створених за участю іноземного капіталу діють 52 банківські установи, або 26,4% від загальної кількості банків, в тому числі 918 банків, або 9,3% від загальної кількості – зі 100% іноземним капіталом (табл. 2).

Слід зазначити, що іноземні банки входять на новий ринок шляхом створення відділення чи філії, тобто органічного розвитку або шляхом придбання місцевого банку. Серед недоліків підходу органічного розвитку можна виокремити виникнення необхідності досконалого процесу планування своєї

діяльності відповідно до банківського законодавства України. Придбання суттєвого чи контрольного пакету акцій банку потребує ініціювання процедури реорганізації, що несе за собою додаткові витрати на пошук і відрядження до придбаного банківської установи висококваліфікованих спеціалістів, переведення банку, що реорганізується, на операційну модель іноземного банку.

З точки зору управління активами, банки з іноземним капіталом мають такі переваги: вища ефективність діяльності порівняно з вітчизняними банками; вища якість активів; розширення спектра банківських послуг; підвищення якості банківських послуг; зниження вартості банківських послуг; висока корпоративна культура та прозора діяльність.

Таблиця 2

Кількість банків з іноземним капіталом у загальній структурі банківських установ України у період 1991–2009 рр.*

Роки	Загальна кількість банків	Кількість банків з участю іноземного капіталу	Кількість банків зі 100% іноземним капіталом	Частка банків з іноземним капіталом	Частка банків зі 100% іноземним капіталом
1991	76	–	–	0	0
1992	133	–	–	0	0
1993	211	–	–	0	0
1994	228	12	1	5,3	0,4
1995	230	12	1	5,2	0,4
1996	229	14	2	6,1	0,9
1997	227	22	6	9,7	2,6
1998	214	28	9	13,1	4,2
1999	203	30	8	14,8	3,9
2000	195	31	7	15,9	3,6
2001	189	28	6	14,8	3,2
2002	182	20	7	11,0	3,8
2003	183	20	7	10,9	3,8
2004	182	19	7	10,4	3,9
2005	186	23	9	12,3	4,8
2006	193	35	13	18,1	6,7
2007	198	47	17	23,7	8,6
2008	198	53	17	26,8	8,6
2009	197	52	18	26,4	9,3

* Складено на основі [13].

З метою обґрунтування механізму притоку іноземного капіталу в банківську систему України доцільно виокремити як переваги, так і недоліки цього процесу (табл. 3).

Внаслідок негативних економічних процесів у країні, слабкого операційного середовища, а також нестабільної грошово-кредитної та валютної політики, привабливість вітчизняного банківського ринку залишатиметься на низькому рівні через локальні та глобальні ризики. Зазначений факт може призвести до відмови у підтримці західними материнськими структурами дочірніх підрозділів в Україні, останні з яких частково є збитковими та недокапіталізованими. За підсумками 2009 р. збитків зазнали: Райффайзен банк Аваль, ПАТ Промінвестбанк, АТ "ОТП БАНК", ПАТ "АЛЬФА БАНК", ВАТ КБ "Надра", АКБ "Форум", АТ Сведбанк, ВАТ "КРЕДИТПРОМБАНК", ПАТ "Універсал банк", АТ "Ерсте Банк", ПАТКБ "ПРАВЕКС БАНК", ВАТ "ВіЕйБі Банк", ПАТ "КРЕДОБАНК", АБ "Київська Русь", ПАТ "СЕБ БАНК", ВАТ "ПІРЕУС БАНК МКБ",

ВАТ "БМ Банк", ПАТ "ФОЛЬКСБАНК", ПАТ "КРЕДИТ ЕВРОПА БАНК", ВАТ "БГ БАНК", АТ "МІСТО-БАНК", "БАНК ПЕТРОКОМЕРЦ-Україна", ПАТ "Банк Русский Стандарт" [5], тобто із 52 банків з іноземним капіталом майже половина з них збиткові. Обсяг короткострокового боргу банківської системи перед іноземними кредиторами на початок 2010 р. склав 6,1 млрд. дол. США.

За специфікою своєї діяльності філії, як структурні підрозділи іноземних банків, не здійснюють формування капіталу. Таким чином, дохід, отриманий від їх діяльності на території України, після сплати податку буде повністю переведений до іноземного банку, водночас прибутки українських банків (в т. ч. і з іноземним капіталом) переважно залишаються в Україні та спрямовуються на капіталізацію банків.

Досвід багатьох держав з "перехідною економікою", де акцент був зроблений на зовнішні інвестиції, показав, що банківські системи цих країн майже повністю складаються з великих міжнародних банків.

Таблиця 3

Переваги та недоліки присутності іноземних банків на території України*

Переваги	Недоліки
Прискорене впровадження передових методів банківської діяльності.	Диференціація у наданні кредитів відповідно до зміни економічної ситуації в державі.
Визначення оптимальної структури і якості кредитного портфеля.	Ініціація банкрутства місцевих банків, які неспроможні конкурувати з іноземними банками.
Зростання обсягу кредитних ресурсів та посилення стабільності їх джерел.	Проведення банками спекулятивної діяльності, за відсутності надання якісних банківських послуг.
Впровадження комплексного підходу обслуговування різних клієнтів.	Проблеми банківського нагляду за іноземними банками.
Здешевлення банківських послуг.	Прихід іноземних банків, які мають низький міжнародний рейтинг.
Запровадження фінансових механізмів оздоровлення, реорганізації та реструктуризації банків.	Відтік національних банківських ресурсів за кордон.
Впровадження принципів банківського нагляду і регулювання (Базель II)	Обмеження доступу національних позичальників до внутрішніх заощаджень.
Ведення ефективного фінансового моніторингу банків	

* Складено на основі [8, 90].

За цих умов банки з іноземним капіталом починають здійснювати вирішальний вплив на характер та пріоритети економічного розвитку в цих державах, контролювати там найефективніші сфери діяльності. При цьому такі банки мають специфічні стратегічні пріоритети, що часто не збігаються з національними інтересами. Більше того, рішення про умови надання кредитів можуть прийматися з урахуванням інтересів міжнародних клієнтів чи акціонерів материнського банку, що в більшості випадків може означати відмову у фінансуванні конкурентних виробництв.

Така схема розвитку банківської системи призводить до порушення цілісності економічних інтересів держави, суттєво гальмуючи розвиток національного виробництва, насамперед, малого та середнього бізнесу. Наслідок – зростання безробіття та інших соціальних проблем, з якими протягом останніх років зіштовхуються країни Східної Європи, зокрема Польща. Для збереження економічного суверенітету країни доцільно було б запровадити систему державного регулювання присутності іноземного капіталу в сукупному капіталі банківської системи.

Варто зазначити, що у світовій практиці вирізняють кілька принципів доступу іноземного капіталу в національні банківські системи.

Принцип національного режиму. Відсутність будь-якої дискримінації порівняно з національними інституціями [20]. Фактично це означає, що при ліцензуванні банківської діяльності враховується її національна належність, у процесі якої застосовуються подібні до установ-резидентів норми банківського регулювання і нагляду. На практиці принцип національного режиму використовується, зазвичай, на підставі міждержавних угод (ОЕСР, ВТО, ЄС).

В ОЕСР, наприклад, він діє лише у частині регулювання і нагляду за діяльністю

банківських установ, які контролюються нерезидентами з країн-членів ОЕСР [20]. У рамках ЄС принцип національного режиму реалізується через прийняття єдиних стандартів банківського регулювання і нагляду, включаючи впровадження принципу єдиної банківської ліцензії та визначення переліку видів банківських операцій, які належать взаємному визнанню на території країн-членів ЄС [21].

Принцип взаємності. Зазначений підхід передбачає країна, що дозволяє створення іноземного банку на власній території, діяльність якого контролюється нерезидентом, за правилами, які дозволені для створення банків країни, що приймає на території країни походження нерезидента. Принцип взаємності має місце у законодавстві Канади, Іспанії, Японії, Швейцарії. Федеральне законодавство США де-юре визначає національний режим як на допуск, так і на регулювання, де-факто закони окремих штатів щодо прийняття рішень про ліцензування банків, які контролюються нерезидентом.

Принцип консолідованого нагляду за діяльністю банків, які функціонують в транснаціональному масштабі, їх структурних підрозділів, що передбачає спільну участь у наглядових заходах як країни, де створюється іноземний банк, так і країни походження [21]. Представництва іноземних банків не підпадають під цей принцип, оскільки не здійснюють банківських операцій. Наглядові заходи реалізуються за трьома напрямками: платоспроможність, ліквідність та конверсійні операції. Розподіл функцій нагляду за платоспроможністю залежить від типу установи, яка створюється за участю нерезидента. Моніторинг за спроможністю іноземного дочірнього банку відповідати за своїми зобов'язаннями покладається на обидві сторони.

Моніторинг стану ліквідності іноземного філіалу підпадає під компетенцію країни перебування. Аналіз конверсійних операцій і

відкритих валютних операцій здійснюється на спільній основі. В межах зазначеної моделі компетентні наглядові органи держав інформують один одного про фінансовий стан або виявлені правопорушення.

Іноземні інвестиції в банківській системі, беззаперечно, важливі з точки зору надходжень додаткових фінансових ресурсів, нових банківських технологій, підтримки конкуренції між банками тощо. Водночас, все це виправдано, коли вже склалася національна банківська система, що спирається на власну ресурсну базу.

Однак, відомо, що рівень монетизації в Україні (близько 40% від ВВП) є значно нижчим від країн з розвинутою економікою, де цей показник наближається до розміру ВВП, або навіть перевищує його. Суттєво меншим є і сам розмір ВВП.

В умовах, коли ці показники не збігаються, прихід в Україну іноземних філій, діяльність яких буде регулюватися розміром капіталу материнського банку, поставить іноземні банківські установи в задалегідь вигідніше становище при неможливості з боку українських банків скласти їм адекватну конкуренцію.

Для порівняння можна сказати, що активи та капітал всієї банківської системи України є меншими від середнього європейського банку. За цих умов не буде виконуватися принцип "рівних конкурентних можливостей", який підтримується багатьма міжнародними організаціями.

Відповідно до вищезазначеного можна зробити висновок про те, що між фінансовою безпекою й ефективністю присутності іноземного капіталу у вітчизняній банківській системі існує тісний взаємозв'язок, який виявляється через визначення цілей прибуткової та стабільної банківської діяльності; забезпечення захисту інтересів вкладників; створення системи захисту від загроз, які постають перед банківською системою.

Для розширення сфери впливу іноземного банківського капіталу, необхідно: уникати його надмірної концентрації та монополізації на одному із сегментів ринку банківських послуг; забезпечувати належний рівень прозорості джерел зовнішнього інвестування; стимулювати не тільки приплив іноземних коштів у вітчизняну банківську систему, а й запозичувати передовий досвід, передусім новітній менеджмент та технології ведення банківського бізнесу, нових послуг і продуктів, програмного забезпечення, що заохочувало б вітчизняні банки до підвищення рівня обслуговування власної клієнтури.

А для забезпечення фінансової безпеки банківської системи України від неогрунтованого притоку іноземного капіталу, необхідно:

- домогтися європейського рівня монетизації економіки та зменшити частку позабанківського обігу грошей;
- розробити ефективні схеми концентрації банківського капіталу;
- запровадити систему управління грошовими потоками в державі, сконцентрувавши їх у провідних банках на пріоритетних напрямках розвитку держави;
- законодавчо захистити українські банки, які кредитують пріоритетні напрямки економіки;
- розробити механізм захисту інтересів вкладників у банки з іноземним капіталом;
- удосконалити процедуру нагляду та регулювання діяльності банків з іноземним капіталом;
- з метою захисту національної банківської системи приділити більше уваги підвищенню її конкурентоспроможності;
- створити умови для надходження національних інвестицій до капіталу банків на підставі сприяння легалізації некримінальних капіталів, виходу акцій банків на фондовий ринок, законодавчого забезпечення захисту міноритарних акціонерів;

– розробити стратегію встановлення певних обмежень на діяльність банків з іноземним капіталом на найближчі п'ять років з метою уникнення відтоку капіталу за кордон у разі кризових явищ;

– обмежити розмір іноземного капіталу (включаючи приписний капітал філій іноземних банків) в банківській системі України до 25% від його загальної суми. Остання пропозиція не суперечить чинним нормам міжнародного права. Навпаки, з міжнародно-правової точки зору, вона є цілком правомірною, оскільки пунктом 2 Додатку щодо фінансових послуг до Генеральної Угоди про торгівлю послугами СОТ передбачається здійснення державами заходів, які диктуються міркуваннями обачливості або які необхідні для забезпечення цілісності і стабільності фінансової системи [4];

– використовувати принцип взаємності присутності іноземного капіталу в банківській системі України.

Література

1. Балануца О. О. *Проблеми та шляхи розвитку державного і недержавного гарантування іноземних інвестицій в Україні // Формування ринкових відносин в Україні*. – 2008. – № 9. – С. 65–70.
2. Барановський О. І. *Банківська безпека: проблема виміру // Економіка і прогнозування*. – 2006. – № 1. – С. 7–26.
3. Барановський О. І. *Іноземний капітал на ринках банківських послуг України, Росії та Білорусі // Вісник Національного банку України*. – 2007. – № 9. – С. 12–20.
4. *Генеральна угода про торгівлю послугами*. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=981_017
5. *Дані фінансової звітності банків України на 01.01.2010*. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/Finance_b/2010/01.01.2010/fin_state.htm
6. Кіреєв О. І., Жак О. П. *Роль іноземного капіталу у розвитку міжбанківської конкуренції в Україні // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. – Т. 9. – С. 78–84.
7. Коваленко В. В., Крухмаль О. В. *Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи: Монографія*. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 198 с
8. Коваленко В. В. *Доступ іноземного капіталу в банківську систему України в умовах поглиблення інтеграційних процесів // Вісник соціально-економічних досліджень*. – Вип. 24. – Одеса: ОДЕУ, 2006. – С. 86–92.
9. Коваленко В. В. *Іноземний капітал і фінансова безпека банківської системи України // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. – Т. 16. – Суми, 2006. – С. 43–53.
10. Коваленко В. В., Дмитров С. О., Єжов А. В. *Міжнародний досвід у сфері запобігання та протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму: Монографія*. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 112 с.
11. Міщенко В., Набок Р. *Роль іноземного капіталу в банківському секторі країни // Вісник Національного банку України*. – 2005. – № 10. – С. 38–44.
12. Моисеев С. Р. *Иностранные банки: стратегия проникновения на рынок // Международный бухгалтерский учет*. – 2005. – № 6. – С. 44–51.
13. *Основні показники діяльності банків України*. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/dynamics.htm
14. Патрікац Л., Крохмалюк Д. *Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України // Вісник Національного банку України*. – 2004. – № 1. – С. 38–43.
15. *Закон України Закон України "Про банки і банківську діяльність" № 2121-III від 07.12.2000 р.* – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14>.
16. Росинский А. *Иностранные банки в Украине: 15 лет истории // Финансовые риски*. – 2008. – № 1. – С. 44–49.

17. Сало І. В., Криклій О. А. *Фінансовий менеджмент банку: Навчальний посібник*. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2007. – 314 с.

18. *Фінансовий моніторинг в банку: Навч. посібник* / С. О. Дмитров, В. В. Коваленко, А. В. Єжов, О. М. Бережний; За ред. С. О. Дмитрова, В. В. Коваленко. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2008. – 336 с.

19. Шпачук В. Найпоширеніші проблеми в банківській діяльності та першочергові заходи щодо їх вирішення // *Вісник Національного банку України*. – 2002. – № 10. – С. 45–46.

20. *OECD Declaration on International Investment and Multinational Enterprises*. - OECD. – 1976. – 21 June. – Режим доступу: http://www.oecd.org/document/53/0,3343,en_2649_34887_1933109_1_1_1_1,00.html

21. *Principles for the Supervision of Banks' Establishments*. – BIS. – 1983. – May. *Second Council Directive of 15 December 1989 (89/646/ EEC). Annex List*. – Режим доступу: <http://www.berr.gov.uk/files/file11504.pdf>